

Мулик Т.О.,
к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу
Вінницький національний аграрний університет
Мулик Я.І.,
аспірант
Вінницький національний аграрний університет

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ: ІНДИКАТОРНИЙ ТА РЕСУРСНО-ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ПІДХОДИ

В сучасних умовах, коли ситуація в середовищі бізнесу характеризується фінансово-економічною нестабільністю, а діяльність господарюючих суб'єктів зазнає негативного впливу зовнішніх та внутрішніх чинників, важливого значення набуває питання фінансової безпеки підприємств. Функціонування дієвої системи фінансової безпеки суб'єкта господарювання спроможне виявити та мінімізувати загрози його фінансовій стійкості, платоспроможності, захистити від фінансових втрат, і в подальшому забезпечити стабільну діяльність і розвиток в умовах конкурентного середовища.

Головна умова фінансової безпеки підприємства – здатність протистояти існуючим і виникаючим фінансовим небезпекам та загрозам (рис. 1), які здатні завдати фінансової шкоди підприємству, небажано змінити структуру капіталу, примусово ліквідувати підприємство тощо. Своєчасна ідентифікація та систематизація загроз фінансовій безпеці підприємства дає можливість протидіяти цим загрозам або взагалі їм запобігти, що значною мірою позитивно впливатиме на розвиток наряду щодо посилення фінансової безпеки підприємства.

З огляду на зазначене, першочерговим завданням на шляху формування ефективного механізму управління фінансовою безпекою є забезпеченість керівництва вітчизняних підприємств адекватною та достовірною інформацією про стан фінансової безпеки.

Ключовим елементом в управлінні фінансовою безпекою підприємств є аналіз. Його результати є основою для прийняття управлінських рішень. Ось чому в процесі управління фінансовою безпекою підприємств важливого значення набуває вибір необхідної методики аналізу для оцінки її рівня. Це зумовлено тим, що керівництво підприємства на будь-який момент часу має володіти інформацією, яка здатна охарактеризувати як поточний рівень фінансової безпеки, що є запорукою успішного функціонування підприємства в короткостроковій перспективі, так і можливі ризики та загрози, що перешкоджають досягненню його фінансових інтересів у довгостроковій перспективі.

На жаль, на сьогодні, однією з найбільш вагомих проблем забезпечення фінансової безпеки підприємств є відсутність аналітичної роботи за оцінкою її надійності та рівня. Невміння оцінити стан фінансової безпеки, існуючі їй загрози, призводить до неможливості їх усунення, а відтак, наслідком є

неефективність фінансової діяльності підприємств. Зазначене зумовлює потребу здійснення наукових досліджень щодо теоретичних та методичних складових аналізу фінансової безпеки підприємств.

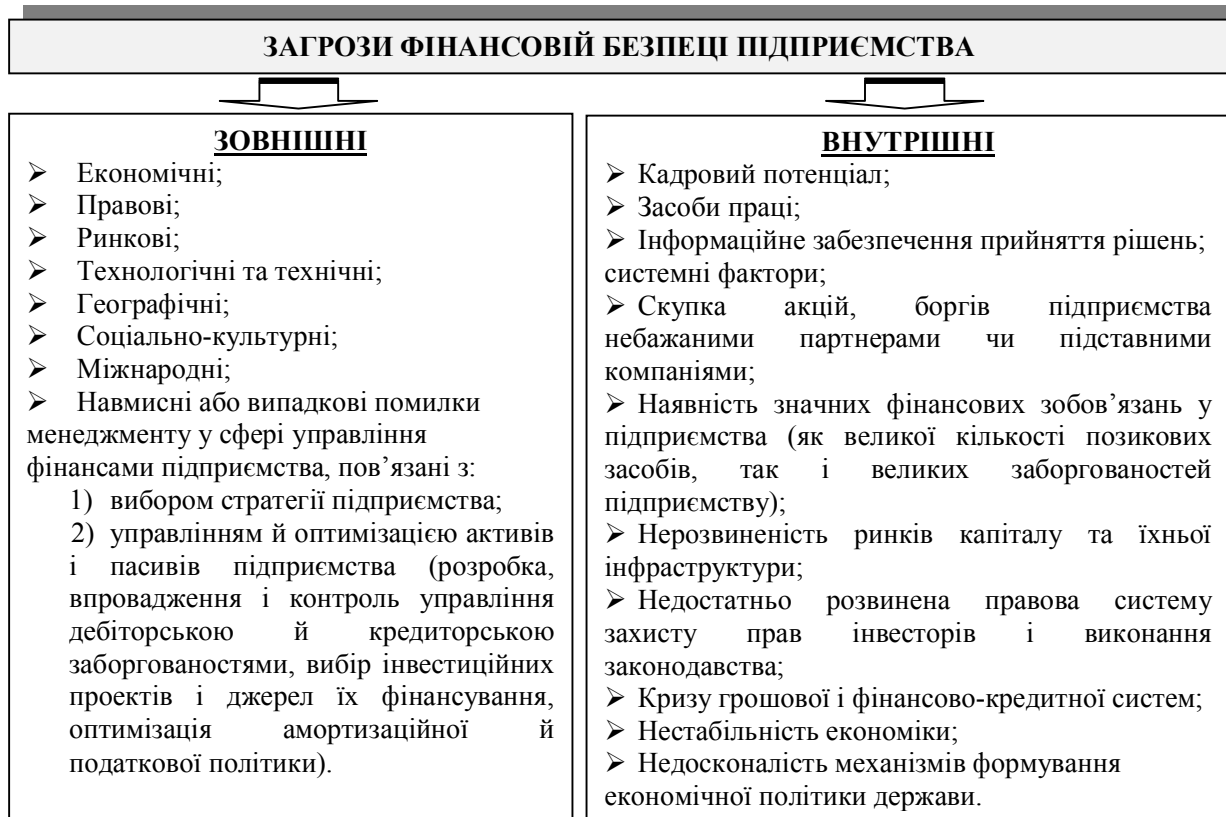

Рис. 1. Сукупність зовнішніх та внутрішніх загроз, що впливають на фінансову безпеку підприємства [Систематизовано авторами на основі [14,16]

Проблеми аналізу, оцінки фінансової та економічної безпеки підприємств є об'єктом дослідження таких вчених як: Бланк І. О., Барановський О. І., Пойда-Носик Н. Н., Амосов О. Ю., Горячева К.С., Погосова М. Ю., Кузнецова Т.В., Мікуліна М.О., Крюкова І. О., Гришова І.Ю., Єлістратова Ю. О., Ареф'єва О. В., Іващенко О. В., Шамрай М.І., Кузнецова Т.В., Михайленко В.М., Шелест В. В., Єрмошенко М.М., Мороз Ю.Ю., Тимошенко О.О., Волошин В.І., Антонян О. А., Ареф'єв В.О., Сословський В. Г., Демченко І.В., Почечун О. І., Картузов Є. П. та інші.

Усі дослідження названих вчених розкривають нам різноманіття існуючих методів визначення рівня економічної, і зокрема, фінансової безпеки. До найбільш поширених методів, що використовуються для оцінки безпеки відносять такі (рис. 2).

Проведений аналіз різних джерел показав, що до сьогодні відсутній єдиний науково-обґрунтований підхід і методика оцінки фінансової безпеки підприємства, що насамперед обумовлюється відсутністю єдиних критеріїв щодо оцінки фінансової безпеки, вибору системи показників (індикаторів), що її характеризують, а також методичних підходів до визначення її рівня.

В науковій літературі характеризуються різні методи оцінки рівня

фінансової безпеки підприємств. На сьогоднішній день відомі такі підходи до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства як: індикаторний; ресурсно-функціональний; на основі використання критерію “мінімум сукупного збитку, який завдається безпеці”; виходячи з достатності оборотних коштів (власних і позикових) для здійснення виробничо-збутової діяльності; програмно-цільовий підхід; метод ранжування; стратегічно-цільовий підхід та інші. Серед низки методичних підходів щодо оцінки рівня фінансової безпеки особливе місце відводиться індикаторному та ресурсно-функціональному підходам.

Охарактеризуємо ці підходи в табл. 1.

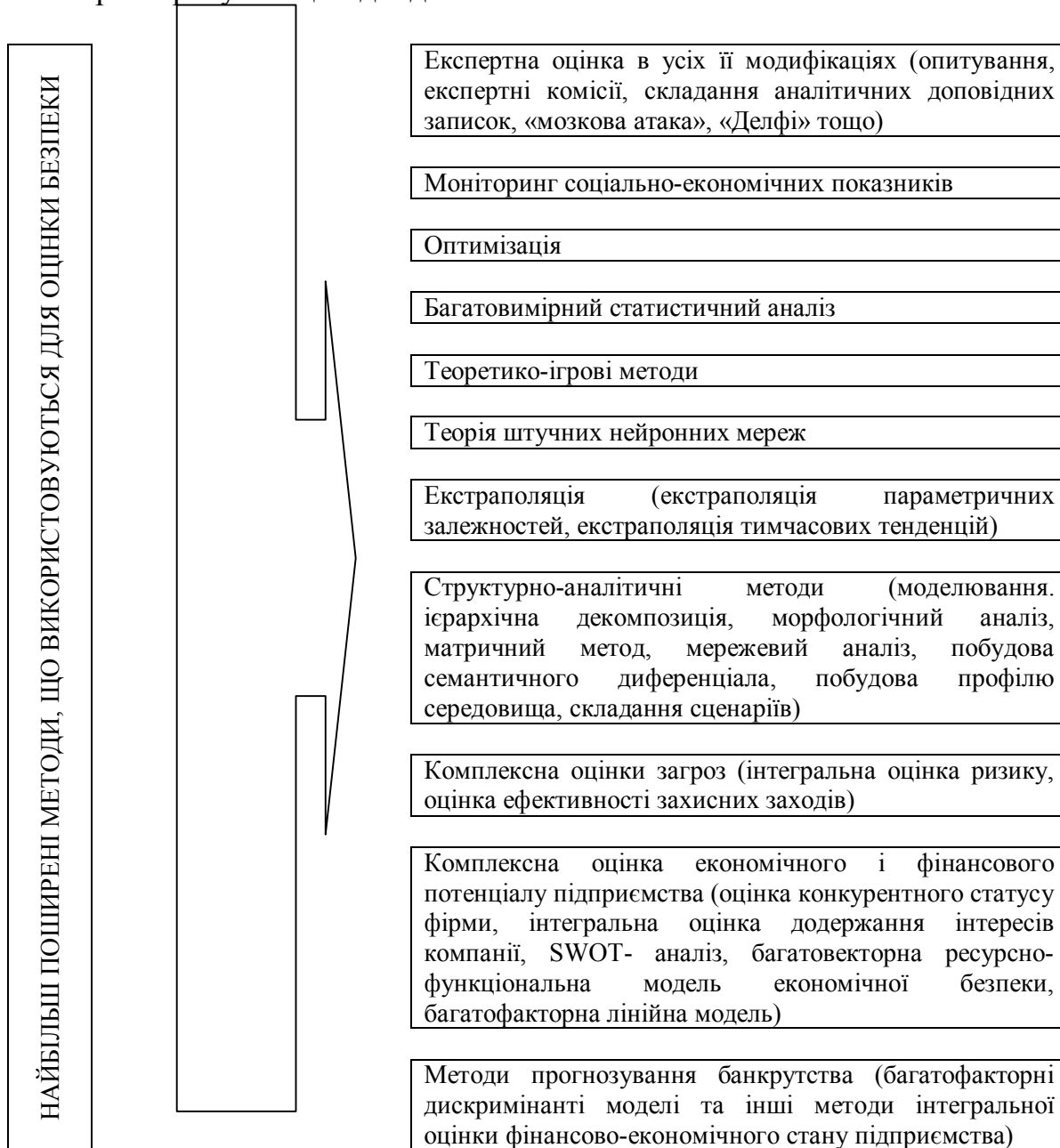

Рис. 1. Найбільш поширені методи, що використовуються для оцінки безпеки [Узагальнено авторами на основі [17]]

Як бачимо, з даних таблиці, індикаторний підхід полягає у формуванні системи індикаторів та розрахунку інтегрального індикатора. Індикатори

розглядаються як порогові значення показників, що характеризують діяльність підприємства в різних функціональних областях, відповідні певному рівню фінансової безпеки. Оцінка фінансової безпеки підприємства встановлюється за результатами порівняння (абсолютного або відносного) фактичних показників діяльності підприємства з індикаторами. Цей підхід описаний в роботах таких авторів як: Барановський О.І.[3, с.14], Горячева К.С.[6, с.288], Пойда-Носик Н.Н.[18, с.289], Амосов О.Ю. [1, с.10], Воробйов Ю.М. та Блажевич О.Г. [5, с.18] та інші.

Таблиця 1

Характеристика індикаторного та ресурсно-функціонального підходів до оцінки рівня фінансової безпеки підприємств

Суть підходу	Автори, що досліджували дані підходи	Переваги	Недоліки та перепони застосування
Індикаторний підхід			
Полягає у формуванні системи індикаторів та розрахунку інтегрального індикатора. Передбачає порівняння фактичних значень показників фінансової безпеки з пороговими значеннями індикаторів її рівня	Барановський О.І., Пойда-Носик Н.Н., Горячева К.С., Папехін Р.С., Воробйов Ю.М., Блажевич О.Г., Кракос Ю.Б., Разгон Р.О., Арефев В.О., Почетун О.І., Картузов Є. П.	- цілком виправданий на макрорівні, де значення індикаторів більш стабільні; - ефективно побудована система індикаторних показників надійно сигналізуватиме про порушення того чи іншого аспекту діяльності суб'єкта.	- відсутня методична база визначення індикаторів, що враховують особливості діяльності підприємства, зумовлені, зокрема, його галузевою належністю, формою власності, структурою капіталу, існуючим організаційно-технічним рівнем, тощо; - не існує єдиної думки відносно сукупності показників, що характеризують діяльність підприємства і відповідають певному рівню його фінансової безпеки; - у разі некваліфікованого визначення значення індикаторів неправильно може бути визначений рівень фінансової безпеки підприємства, що може спричинити за собою ухвалення управлінських рішень, що не відповідають реальному стану справ.
Ресурсно-функціональний підхід			
Полягає в оцінці рівня фінансової безпеки підприємства на основі оцінки стану використання фінансових ресурсів за спеціальними критеріями. Оцінку пропонується здійснювати за кожною функціональною складовою фінансової безпеки, а потім визначати інтегральний показник експертним шляхом.	Пойда-Носик Н. Н., Амосов О. Ю., Горячева К.С., Чупіс А.В., Арефев В.О., Картузов Є. П.	- системність підходу до проблем дослідження; - адекватне відображення фінансової діяльності підприємства в комплексі, достатня глибина й широта ретроспективного дослідження, - опертя на чинну бухгалтерську та статичну звітність, а також простота в розрахунках та зрозумілість.	- не існує єдиної думки відносно функціональних складових фінансової безпеки підприємства, переліку оціночних критеріїв складових фінансової безпеки, методики визначення вагомості складових у загальному інтегральному показнику. - відсутність конкретизації факторів щодо підприємств різних галузей, що ускладнює вибір функціональних складових до оцінювання за даним підходом

Джерело: [Систематизовано авторами]

При такому підході найвищий рівень фінансової безпеки підприємства

досягається при умові, що вся сукупність індикаторів знаходиться в межах граничних (порогових) значень. Однак, для підприємств дуже важко визначити ці граничні рівні, до того ж вони будуть різними для кожного окремого підприємства залежно від галузевих особливостей діяльності, форми господарювання та стану зовнішнього середовища.

Крім того, серед науковців та практиків не існує єдиної думки відносно сукупності показників, що характеризують діяльність підприємства і відповідають певному рівню його фінансової безпеки. Дослідження показали, що переважна частина науковців: Воробйов Ю. М., Блажевич О.Г.[5, с. 15], Крюкова І.О. [13, с. 43], Ареф'єва О. В., Кузенко Т. Б. [2, с. 102], Іващенко О. В. [11, с.143-144], Шелест В.В. [25, с. 184] та інші до переліку показників для оцінки рівня фінансової безпеки підприємства відносять показники оцінки фінансового стану. До них належать показники прибутковості; ділової активності; фінансової стійкості; платоспроможності; майнового стану.

Недоліком даної системи показників, на нашу думку, є її орієнтація на зовнішніх користувачів, оскільки саме у такому вигляді аналітична інформація необхідна інвесторам, кредиторам, контрагентам, іншим заінтересованим особам. Показники фінансового стану не дають можливості оцінити внутрішні загрози та проблеми фінансової безпеки, сформувати інформацію про переваги й недоліки вживаних способів і прийомів впливу на фінансову діяльність агроформувань.

Разом з тим слід відзначити, що окремі науковці пропонують їх доповнити іншими специфічними показниками. Так наприклад, на думку Ареф'євої О.В. та Кузенко Т.Б. при оцінці рівня фінансової безпеки доцільно також розраховувати: коефіцієнт забезпеченості відсотків до сплати, показник розвитку компанії, показник диверсифікованості, темпи зростання прибутку, обсягу продажів, активів, тощо. [2, с. 102]

Іващенко О.В. [11, с. 143] та Шамрай М.І. [23, с.104] пропонують визначати також ступінь фінансової безпеки за допомогою таких показників:

± E_c - нестача або надлишок власних оборотних коштів, необхідних для формування запасів і покриття витрат, пов'язаних з господарською діяльністю підприємства, що розраховують за формулою:

$$\pm E_c = E_c - Z, \quad (1.1)$$

де E_c - власні оборотні кошти підприємства, тис. грн.; Z - запаси (виробничі запаси + незавершене виробництво + готова продукція), тис. грн.;

± E_m - нестача або надлишок власних оборотних коштів, а також середньо- та довгострокових кредитів, що розраховують за формулою:

$$\pm E_m = E_c + K_m - Z, \quad (1.2)$$

де K_m - величина середньо- та довгострокових кредитів, тис. грн.;

± E_n - нестача або надлишок загального обсягу оборотних

коштів (враховуючи й короткострокові кредити), що розраховують за формулою:

$$\pm E_n = E_c + K_m + K_t - Z, \quad (1.3)$$

де K_t - короткострокові кредити, тис. грн.

За окремими методиками [21] до системи показників входять специфічні показники за допомогою яких, на думку авторів, можна ефективно оцінювати рівень фінансової безпеки підприємства. Так, Тимошенко О.О. до системи показників виміру фінансової безпеки агроформувань пропонує включити чотири групи оцінних показників, які є найбільш інформативними для оцінки ступеня досягнення завдань адаптивності й відповідності фінансової безпеки агроформувань: ефективність використання власного капіталу, доцільність та ефективність залучення позикових фінансових ресурсів, можливість прибуткового і стабільного функціонування у довгостроковій перспективі, превентивні заходи щодо існуючих і можливих загроз. [21, с. 82].

Цікаву позицію висловили Єрмошенко М.М., К.С. Горячева К.С., Ашуєв А.М. [9], об'єднуючи показники не в блоки, а в окремі індикатори за окремими функціональними підсистемами за допомогою яких можна оцінювати рівні безпеки бюджетної, банківської, інвестиційної, фондової, страхової складової та рівень безпеки за складовою управління майном.

Відтак, бачимо, що для оцінки фінансової безпеки науковцями пропонується значна кількість показників, має місце неузгодженість у групуванні коефіцієнтів у блоки з метою діагностики причин фінансової небезпеки. Більшість економістів поділяють думку щодо необхідності виділення шести блоків, які характеризують майновий стан, ліквідність, фінансову стійкість, ділову активність, прибутковість, ринкову активність. За окремими методиками їх коло звужується, або ж взагалі показники використовуються хаотично без врахування окремих напрямків дослідження. Дискусійними також залишаються питання порогових значень окремих коефіцієнтів.

Індикаторний підхід дозволяє визначитись із рівнями фінансової безпеки. (табл. 2). Щоправда, як показують дослідження, серед науковців немає однастайності. Окремі з них ототожнюють рівні фінансової безпеки з рівнями фінансової сталості, по іншому називають їх та виділяють різну кількість.

Ресурсно-функціональний підхід полягає в оцінці рівня фінансової безпеки підприємства на основі оцінки стану використання фінансових ресурсів за спеціальними критеріями. При цьому, як правило, виділяються функціональні складові безпеки, питома вага яких при визначенні сукупного критерію визначається на основі думки експертів, що свідчить про значний суб'єктивний вплив на рівень оцінюваної безпеки. [18, с.289]. Аналіз ресурсно-функціонального підходу до оцінки безпеки підприємства дозволяє стверджувати, що багато з його положень ідентичні підходам до оцінки ефективності використання ресурсів і науковці пропонують його

застосовувати і для оцінки рівня економічної і для оцінки фінансової безпеки підприємства.

Застосування даного підходу для оцінки рівня економічної безпеки підприємств описано в роботах Є.О. Олейнікова [17, с.143-158], С.Ф. Покропивного [8, с.469-472], С.М. Ільяшенка [10, с.14].

Застосування підходу для оцінки рівня фінансової безпеки підприємств досліджено такими науковцями як Горячева К.С. [6, с. 288], Пойда-Носик Н.Н.[18, с.289-290], Амосов О.Ю. [1, с.10-11], Чупіс А.В. [22, с. 48] та інші.

Таблиця 2

Рівні фінансової безпеки, що пропонується різними авторами

Автор	Рівні фінансової безпеки
Ареф'єва О. В., Кузенко Т. Б. [2, с. 102] Сословський В. Г., Яловенко Ю.С. [20, с. 116] Іващенко О. В. [11, с.143]	1) абсолютна фінансова сталість та абсолютна фінансова безпека – підприємству достатньо власних оборотних засобів для функціонування; 2) нормальна фінансова сталість та нормальна фінансова безпека – підприємству практично достатньо власних оборотних засобів; 3) нестійкий фінансовий стан і нестійкий рівень безпеки – підприємству недостатньо власних оборотних засобів, також воно залучає середньострокові та довгострокові позики і кредити; 4) критичний фінансовий стан і критичний рівень безпеки – підприємство, окрім середньострокових та довгострокових позик і кредитів, залучає короткострокові; 5) кризовий фінансовий стан і кризовий рівень безпеки – підприємство не може забезпечити фінансування своєї діяльності ані власними, ані залученими засобами.
Демченко І.В. [7, с. 116]	1) катастрофічний рівень фінансової безпеки; 2) низький рівень фінансової безпеки; 3) середній рівень фінансової безпеки; 4) високий рівень фінансової безпеки підприємства.
Бондаренко Є.К [4, с. 100]	1) незадовільний - характеризується збитковою діяльністю, низьким рівнем ліквідності та залежністю від зовнішніх джерел фінансування; 2) задовільний - низький рівень ефективності використання капіталу, характерна нестабільна структура капіталу та недостатній рівень ліквідності; 3) нестабільний - високий рівень прибутковості та оборотності активів при низькій платоспроможності та фінансовій стійкості; 4) впевнений - показники, що характеризують рівень фінансової безпеки, знаходяться на оптимальному рівні; 5) ідеальний - характеризується надвисоким рівнем прибутковості та платоспроможності.
Ільяшенко С.М. [10, с. 17]	1) абсолютний - для функціонування підприємству достатньо власних оборотних коштів; 2) нормальний - підприємство обходиться власними джерелами формування запасів і покриття затрат; 3) хиткий - підприємству недостатньо власних оборотних коштів і воно залучає середні й довгострокові позики і кредити; 4) критичний - крім власних оборотних коштів, середньо- й довгострокових позик і кредитів, залучаються ще й короткострокові; 5) кризовий - підприємство знаходиться на межі банкрутства.

Джерело: [Систематизовано авторами]

Подальші варіації даного підходу спрямовані на вирішення дискусійних питань щодо спектру функціональних складових економічної (фінансової) безпеки підприємства, переліку оціночних критеріїв складових економічної (фінансової) безпеки, методики визначення вагомості складових

у загальному інтегральному показнику.

Деякі автори розглядають та оцінюють окремі складові фінансової безпеки підприємства (зокрема, бюджетну, грошово-кредитну, валютну, банківську, інвестиційну, фондову та страхову [6, с. 289]) з виділенням інтегрального показника.

На думку Пойда-Носик Н.Н., фінансова безпека підприємств, як системна категорія, має внутрішню та зовнішню структурну будову. Внутрішню структуру складають елементи, які формуються під впливом внутрішнього середовища і залежать від управлінських рішень менеджерів та власників. До них належать такі функціональні складові, як операційна, інвестиційна, емісійна, кредитна безпеки, кожна з яких, у свою чергу, теж може бути представлена як сукупність підсистем. Зовнішня структурна будова представлена елементами, які значною мірою залежать від зовнішнього середовища і меншою мірою – від управлінських рішень менеджерів та власників. До таких елементів автор відносить валютну, страхову, фондову, банківську, податкову (бюджетну). Грошово-кредитну безпеку, на думку автора, недоречно виділяти на рівні підприємства, оскільки це категорія більшою мірою є складовою фінансової безпеки на макрорівні. [18, с.290],

Відносно переліку оціночних критеріїв складових фінансової безпеки, слід відзначити, що кожен прихильник ресурсно-функціонального підходу пропонує власну концепцію щодо кількості, сутності та аналітичної формули показників, що обумовлено суб'єктивною позицією або специфікою досліджуваної галузі.

Поряд із цим, незважаючи на значну більшість науковців, які віддають перевагу експертному методу при визначенні вагомості окремих функціональних складових фінансової безпеки, деякі автори модифікують методику визначення вагомості складових у загальному інтегральному показнику. (табл. 3).

Таблиця 3

Аналіз підходів до розрахунку інтегрального показника оцінки рівня фінансової безпеки підприємства, що пропонується різними авторами

Розрахунок інтегрального показника	Примітка
<p><i>Кракос Ю.Б., Разгон Р.О. [12, с. 93]</i></p> $S_{\text{ФБП}} = S_R + S_{\text{ПФ}} + S_{\text{ДА}} + S_{\text{РС}} + S_{\text{ІІ}}$	<p><i>Кузнєцова Т.В., Ткачук Ю.Г [15, с. 183]</i></p>
<p>де $S_{\text{ФБП}}$ — інтегральний показник фінансової безпеки підприємства, бали; S_R — комплексний показник оцінки ефективності управління, бали; $S_{\text{ПФ}}$ — комплексний показник оцінки платоспроможності та фінансової стійкості, бали; $S_{\text{ДА}}$ — комплексний показник оцінки ділової активності, бали; $S_{\text{РС}}$ — комплексний показник оцінки ринкової стійкості, бали; $S_{\text{ІІ}}$ — комплексний показник інвестиційної привабливості, бали</p>	<p>До складу комплексного показника оцінки ефективності управління відносять такі показники: рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, загальна рентабельність продажів по валовому прибутку, рентабельність продукції. Комплексний показник оцінки платоспроможності і фінансової стійкості складається з таких коефіцієнтів: поточної ліквідності, абсолютної ліквідності, співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості, забезпечення власними обіговими коштами, маневреності власного капіталу. До напрямку «ділова активність» включаються показники оборотності активів, основних засобів, оборотних активів, грошових коштів, власного капіталу. До складу комплексного показника оцінки ринкової стійкості було віднесено коефіцієнти автономії, фінансового ризику,</p>

	маневреності оборотних активів, мобільності та індекс постійного активу. Для оцінки інвестиційної привабливості використовуються такі показники: коефіцієнт чистої виручки, показник чистого прибутку на акцію, коефіцієнт реінвестування прибутку, коефіцієнт стійкого економічного росту, показник маржі прибутку
<i>Бондаренко С.К [4, с. 100]</i>	
$S_{\text{ФБП}} = S_R + S_{\text{ПЛ}} + S_{\text{ДА}} + S_{\text{ФС}} + S_{\text{МС}}$ <p>де $S_{\text{ФБП}}$ – інтегральний показник фінансової безпеки підприємства;</p> <p>S_R – комплексний показник оцінки рентабельності, бали;</p> <p>$S_{\text{ПЛ}}$ – комплексний показник оцінки платоспроможності, бали;</p> <p>$S_{\text{ДА}}$ – комплексний показник ділової активності, бали;</p> <p>$S_{\text{ФС}}$ – комплексний показник фінансової стійкості, бали;</p> <p>$S_{\text{МС}}$ – комплексний показник матеріального стану, бали.</p>	Схожий підхід до попереднього. Окрім того, що автор замість комплексного показника інвестиційної привабливості пропонує використовувати комплексний показник майнового стану підприємства, оскільки для підприємств сфери матеріального виробництва стан основних засобів набуває дуже важливого значення. Одним із найбільш проблемних показників оцінки майнового стану є коефіцієнт зносу основних засобів.
<i>Воробійов Ю. М., Блажевич О.Г. [5, с. 15]</i>	
$P_{\text{ФБСП}} = P_{\text{МС}} + P_{\text{ПЛ}} + P_{\text{ФНФС}} + P_{\text{ДА}} + P_{\text{ФР}} + P_{\text{Р}}$ <p>де $P_{\text{ФБСП}}$ — поточний рівень фінансової безпеки суб'єктів підприємництва, бали;</p> <p>$P_{\text{МС}}$ — поточний рівень майнового стану суб'єктів підприємництва, бали;</p> <p>$P_{\text{ПЛ}}$ — поточний рівень платоспроможності і ліквідності підприємства, бали;</p> <p>$P_{\text{ФНФС}}$ — поточний рівень фінансової незалежності та фінансової стійкості, бали;</p> <p>$P_{\text{ДА}}$ — поточний рівень ділової активності, бали;</p> <p>$P_{\text{ФР}}$ — поточний рівень фінансових результатів, бали;</p> <p>$P_{\text{Р}}$ — поточний рівень рентабельності, бали.</p>	Пропонують оцінювати фінансову безпеку із позицій поточного та перспективного рівнів. Відтак, поточну фінансову безпеку суб'єктів підприємництва визначають на основі показників фінансового стану. Перспективну фінансову безпеку пропонують оцінювати за іншими показниками, зокрема, рівнем інвестиційної привабливості. Представлена формула передбачає оцінку поточної фінансової безпеки. Кожна складова інтегрального показника вимірюється у балах. Авторами пропонується така шкала балів: а) незадовільний рівень — 0 балів; б) дуже низький рівень — 1 бал; в) низький рівень — 2 бали; г) середній рівень — 3 бали; д) високий рівень — 4 бали; е) дуже високий рівень — 5 балів.
<i>Демченко І.В. [7, с. 116]</i>	
4 $\sum (X_i * Y_i)$ $P_{\text{ФБП}} = i=1$ <p>де: $P_{\text{ФБП}}$ – рівень фінансової безпеки підприємства, балів;</p> <p>X_1 – оцінка фінансових показників, балів;</p> <p>X_2 – оцінка фінансової стійкості, балів;</p> <p>X_3 – оцінка ймовірності банкрутства, балів;</p> <p>X_4 – оцінка поточного характеру руху грошових потоків фірми, балів.</p> <p>Y_i – вага відповідної групи оціночних критеріїв</p>	Оціночна шкала результативної функції при цьому матиме такий вираз: 0-25 балів – катастрофічний рівень фінансової безпеки; 26-50 балів – низький рівень фінансової безпеки; 51-75 балів – середній рівень фінансової безпеки; 76-100 балів – високий рівень фінансової безпеки підприємства.
<i>Шелест В. В. [25, с. 139]</i>	
$I_{\text{ФБП}} = I_{\text{бж}} * b_{\text{бж}} + I_{\text{ГК}} * b_{\text{ГК}} + I_{\text{В}} * b_{\text{В}} + I_{\text{бн}} * b_{\text{бн}} + I_1 * b_1 + I_{\text{ф}} * b_{\text{ф}} + I_{\text{с}} * b_{\text{с}}$ <p>де $b_{\text{бж}}$, $b_{\text{ГК}}$, $b_{\text{В}}$, $b_{\text{бн}}$, b_1, $b_{\text{ф}}$, $b_{\text{с}}$ – вагові коефіцієнти відповідно бюджетної, грошово-кредитної, валютної, банківської, інвестиційної, фондової і страхової складових фінансової безпеки товариства. Їхня сума має дорівнювати 1.</p>	Інтегральний показник пропонується розраховувати за окремими функціональними складовими фінансової безпеки шляхом розрахунку індикаторів та вагових коефіцієнтів кожної складової фінансової безпеки підприємства. Вимоги до інтегрального показника: - забезпечення комплексного підходу при проведенні оцінки, спрямованої на отримання загального показника фінансової безпеки;

	<ul style="list-style-type: none"> - до складу інтегрального показника мають бути включені часткові показники, які характеризують стан кожної складової фінансової безпеки підприємства; - основний зміст інтегральної оцінки має полягати у висновках, отриманих при дослідженні часткових показників, які характеризують стан кожної складової фінансової безпеки; - необхідно забезпечити порівнянність часткових показників, які використовуються для побудови інтегрального показника, оскільки вони мають різні одиниці виміру.
--	--

Джерело: [Систематизовано авторами]

Відтак, Кракос Ю.Б., Разгон Р.О., Кузнєцова Т.В., Ткачук Ю.Г пропонують виділяти такі складові фінансової безпеки як ефективність управління, платоспроможність, фінансова стійкість, ділова активність, ринкова стійкість, інвестиційна привабливість. За кожною складовою за допомогою експертних оцінок відбирають індикатори та розраховують інтегральний показник [12, с. 93], [15 с. 183]. Водночас Шелест В. В. обґрунтовує доцільність інших складових фінансової безпеки таких як: бюджетної, грошово-кредитної, валютної, банківської, інвестиційної, фондової і страхової складових та вагових коефіцієнтів кожної складової. [25, с. 139]

Очевидно проведений аналіз наявних варіацій ресурсно-функціонального підходу переконує у відсутності об'єднуючих позицій науковців та формуванні взаємозамінних методик оцінки фінансової безпеки, хоча натомість доцільно було б сконцентрувати увагу на доповнюючих та уточнюючих елементах. Це сприяло б інтегруванню наукових розробок у формування єдиної методики оцінки фінансової безпеки за ресурсно-функціональним підходом.

Висновок. Аналіз є ключовим елементом в управлінні фінансовою безпекою підприємства. Його результати є основою для прийняття управлінських рішень. Під аналізом фінансової безпеки підприємства розуміємо процес оцінки стану фінансової безпеки, впливу факторів на її рівень а також наявних та потенційних загроз фінансовій безпеці з метою прийняття ефективних управлінських рішень в системі забезпечення фінансової безпеки підприємства. Система оцінки і аналізу фінансової безпеки має включати в себе сукупність послідовних взаємозв'язаних між собою завдань і адаптованих до цих завдань методик та методів, що дають можливість виявити, оцінити і зменшити дію господарського ризику до прийняттого рівня з мінімальними витратами корпоративних ресурсів.

В даний час в науковій літературі різними авторами пропонується ряд методичних підходів до визначення рівня чи стану фінансової безпеки підприємства. При цьому, у переважній більшості випадків загальновідомі підходи до оцінки економічної безпеки переводяться в площину фінансової безпеки як основної складової економічної безпеки підприємства з відповідними інтерпретаціями. Відомими в економічній літературі підходами до кількісної оцінки рівня економічної безпеки підприємства, які

трансформовані стосовно фінансової безпеки підприємства, є: індикаторний, ресурсно-функціональний, програмно-цільовий, ранговий, стратегічно-цільовий, економіко-математичний та інші.

Список використаних джерел:

1. Амосов О. Ю. Формування системи оцінки фінансової безпеки підприємства // Економіка і управління. – 2012. - №1. – С.8-13.
2. Ареф'єва О. В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки / О. В. Ареф'єва, Т. Б. Кузенко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №1(91). – С. 98 - 103.
3. Барановський О. І. Визначення показників фінансової безпеки / О. Барановський // Економіка. Фінанси. Право. – 1999. – №8. – С. 14–16.
4. Бондаренко Є.К. Визначення стану фінансової безпеки підприємств сфери матеріального виробництва / Є.К. Бондаренко // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. – 2012. – № 2. – С. 94-103.
5. Воробйов Ю. М. Фінансова безпека організацій рекреаційної сфери [Текст] / Ю. М. Воробйов, О. Г. Блажевич // Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції : наук.-практ. журнал. - 2010. - N 2. - С. 12-19.
6. Горячева К.С. Оцінка рівня фінансової безпеки підприємства // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: Збірник наукових праць. Т.10. – Суми: ВВП “Мрія-1” ЛТД, УАБС, 2004. – с. 288-295.
7. Демченко І.В. Проблеми оцінки фінансової безпеки суб'єктів господарювання АПК та основні напрямки її зміцнення / І.В. Демченко // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (ТДАТУ) (Економічні науки). – Мелітополь: Вид-во мелітопольська типографія «Люкс», 2012. - №2 (18), том. 5. – С. 114-121.
8. Економіка підприємства: [підручник] / [За ред. С.Ф. Покропивного]. – [2-е вид., перероб. та доп.] – К.: КНЕУ, 2001. – 528 с.
9. Єрмошенко М.М. Економічні та організаційні засади забезпечення фінансової безпеки підприємства: Препринт наукової доповіді / М.М. Єрмошенко, К.С. Горячова, А.М. Ашуєв// За наук. ред. д.е.н., проф. М.М. Єрмошенка. – К.: Національна академія управління, 2005. – 78 с.
10. Ильяшенко С.Н. Составляющие экономической безопасности предприятия и подходы к их оценке/ С.Н.Ильяшенко // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – № 3. – С. 12-19.
11. Іващенко О. В. Фінансово-економічна безпека підприємства / О. В. Іващенко // Вісник Одеського національного університету. Економіка . - 2013. - Т. 18, Вип. 1(1). - С. 142-145.
12. Кракос Ю.Б. Управління фінансовою безпекою підприємства / Ю.Б. Кракос, Р.О. Разгон // Економіка та управління підприємствами машинобудівельної галузі: проблеми теорії та практики. — 2008. — №1 (1). — С. 86-97.
13. Крюкова І. О. Формування фінансової безпеки агропромислових підприємств / І. О. Крюкова // Облік і фінанси: Міжнародний науково-виробничий журнал. - 2012. - № 4. - С. 41-44.

14. Кудрицька Ж.В. Система управління фінансовою безпекою підприємства. [Електронний ресурс] / Ж.В. Кудрицька // Ефективна економіка. – 2012. №1. – Режим доступу до журналу: <http://www.economy.nauka.com.ua>

15. Кузнєцова Т.В. Інтегральна оцінка фінансової безпеки підприємства / Т.В. Кузнєцова, Ю.Г. Ткачук// Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону: фінансова політика та інвестиції. Збірник наукових праць. – 2010. – Вип. 16. – №4. – С. 179-186.

16. Лапушта М.Г. Риски в предпринимательской деятельности / М.Г. Лапушта, Л.Г. Шаршукова. – М.: ИНФРА-М, 1998. – 224 с.

17. Основы экономической безопасности (Государство, регион, предприятие, личность): учеб.-практ. пособие / Российская экономическая академия им. Г.В. Плеханова / Е.А. Олейников (ред.) – М.: Бизнес-школа «Интел-Синтез», 1997. – 288 с.

18. Пойда-Носик Н. Н. Науково-методичні підходи до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства [Текст] / Н. Н. Пойда-Носик // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності : збірник наукових праць : у 3-х т. / ПДТУ. - Маріуполь, 2013. - Вип. 1, Т. 1. - С. 288--292.

19. Почечун О. І. Проблеми методики оцінки стану і рівня системи фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту/ О. І. Почечун // Вісник Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна. – Д., 2012. – Вип. 41. – С. 212–216.

20. Сословський В. Г. Науково-методичні підходи до діагностування фінансової безпеки підприємства / В. Г. Сословський, Ю. С. Яловенко // Фін.-кредит. діяльн.: пробл. теорії та практики. - 2012. - Вип. 2. - С. 113-117.

21. Тимошенко О.О. Формування системи показників виміру фінансової безпеки агроформувань /О.О. Тимошенко // Економіка АПК. – 2009 р. - № 12. – с. 80 – 82.

22. Чупіс А.В. Фінансова безпека сільськогосподарських підприємств / А.В. Чупіс // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Фінанси і кредит». - 2009. - № 2. – С. 45-49.

23. Шамрай М.І. Методика оцінки фінансової складової економічної безпеки сільськогосподарських підприємств. / М.І. Шамрай. // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2011. – Вип. 2. – С. 101-106.

24. Шелест В. В. Методичний підхід до оцінки і забезпечення належного рівня фінансової безпеки довірчих товариств /В. В. Шелест // Актуальні проблеми економіки. - 2009. - № 12 (102). - С. 134-140.

25. Шелест В.В. Управління фінансовою безпекою довірчого товариства /В. В. Шелест // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №3(93). – С. 181 – 184